

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendőek be.
Helyben előfizethetni: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. helyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László, könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel., Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annalen-Expedition Stuttgart.
 Nyitlittér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt. o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A királyföld egyeteméről.

ar. — Szász atyánkfiai ismét különös dolgokon járják eszöket. Ha az ó-szászok állanának elő ilyen gondolatmenettel, még hagyján lenne, megbotránkozás nélkül nézhetnők végig az egész jelenet; így azonban az ifju szászok okoskodásait hallgatva önkénytelenül így kiáltunk fel: mi lett belőletek a „Mediascher Tag“ óta?!

A tüzetes felelet keserű igazságokat mondana; ezért csak azon egyszerű megjegyzésre szorítkozunk, hogy nem igen megtisztelő szerep az, ha egy párt, mely számtalanszor hivatkozott arra, hogy a burocracia és nepotismus nyomása alól felszabadulandó nép többsége zászlóit fogja követni — minduntalan úgy mutatja be magát, mint a csak nem rég reactionarius velleitásoknak hódoló ó-szászság dárda-hordozója, ki még akkor is hadonász a nyeles szerszámmal, a midőn arra legkisebb szükség sincs.

A Királyföld egyeteme november 11-re van egybehíva s a Comes körirata hangsúlyozza, hogy az lesz a feladata, miszerint az ugynevezett „nemzeti vagyon“-nal való gazdálkodást megvizsgálja, s általában efféle gazdasági ügyekkel foglalkozzék.

Az ellen, hogy az egyetemig fenn áll, évi rendes gyűlést megtartsa s a jelzett ügyekkel foglalkozzék — senkinek se lehet kifogása; hanem azon méltán megütközhet bárki, hogy a míg az ó-szász organumok bölcsen hallgatnak, az ifju szász Sieb. Blätt. fészkeledik.

Emlékezhettek a t. olvasók arra, hogy ezen egyetemen, mely a Királyföld helyhatósági szervezetéről véleményt adott, a belügyminiszter felhívására — ifju szász többség figurált, ez hozta a véleményadás alapjául szolgáló határozatokat, ez terjeszté fel az ó-szász külön véleményezés mellett a munkálatot is. Tudjuk, hogy ily formán meghalgtatván az „illetők“, a magyar belügyre kellett, hogy elkészítse ama törvényjavaslatot, melynek beadására őt a törvény kötelezi; e törvényjavaslatnak ma a parlament elébe terjesztésre készen kell állani a miniszteriumnál.

Mit tesz a dolgok ez állásában az ifju szászok organuma.

A szász atyafiai egyáltalában olyan parlamentszerűleg szeretik egyszerű egyetemök üléseit tartani; hanem azért feledik a parlamentsarizmus és közügyek feletti tanácskozás azon a b-c-jét, hogy az egyszer megvitattott és eldöntött tárgyat nem lehet holnap ismét elővenni; máskülönbben mi értelme sem lenne tanácskozásnak és elhatározásnak.

Őnök ifju szász urak felterjeszték véleményüket részletes munkálatban a felől, hogyan gondolnák legjobbnak a Királyföld municipalis újraszervezését megejthetőnek; most mégis azon reménykednek, hogy a gazdasági kérdésekre egybehívott egyetem „politikai kérdéssel is foglalkozand, s tudni vélik, hogy ez éppen a Királyföld municipalis rendezésére fog vonatkozni. Hogy ők okosak, körültekintők régen mondták, de most úgy látszik a rövidlátás és kurtaeszség úti fel köztük tanyáját.

Elismerik ők azt, hogy a Királyföld új-

raszervezéséről a Comes összehívó irata nem tesz említést; de azzal vigasztalják magukat, hogy „ez nem akadályozza az egyetemet abban, hogy bizonyos fokig azzal foglalkozzék;“ a vigasztalást azonban azon kétségük keseríti meg, hogy nem tudni, valjon lesz-e törekvésnek sikere.

Sajnáljuk, hogy ez aggodalmakat még tetőznünk kell.

Biztosítjuk ifju szász atyánkfiait arról, hogy a „Municipalfrage“ szőnyegre hozatala ez uttal nem adand alkalmat elkeseredett személyes küzdelemre. A garancia e részben az, hogy e tárgy az egyetemen most szőnyegre nem hozható. A parlament asztalára kell annak letételnie: N.-Szebenben eleget beszéltek, Pestet akarjuk hallani!

Lehet, hogy a medgyesi confoederatio után czélszerűnek vélnék a szász atyafiai még egyszer vitázni fölötté hetekig, de csak pro forma, s most csak egyetlen munkálatba foglalnák jövő terveiket; hanem fájdalom, ezzel elkéstek. Jó helyen van az operatium a magyar parlamentben, ott kell a „Királyföld“ újraszervezése kérdésé megoldani, ott kell az 1868. XLIII. t. cz. 10. és 11. §§-ainak valahára érvényt szerezni; ezt várja a Királyföld népe és nem az ó- és ifju szászok összeülkezésének újabb kiadását.

A tudományos egyetemek szervezése ügyében.

A tudomány-egyetemek szervezésére készített törvényjavaslat tárgyában f. évi october 16-ára összehívott értekezlet elé megvitatás végett a vallás- és közoktatási miniszter következő kérdéseket terjesztett:

1. Készítessék-e oly általános törvényjavaslat, melyben az egyetemek szervezetének lényegesebb kellei megállapítatának? vagy pedig egy konkrét esetre, t. i. a pesti egyetem újraszervezésére vonatkozó törvényjavaslat dolgoztassék ki, úgy azonban, hogy annak általános, s elvi intézkedései a kolozsvári egyetemre is alkalmaztassanak?

2. Mennyire terjeszkedjék ki e törvény az egyetemek szervezetének részleteire? Mely ügyeket s mely tárgyakat volna czélszerű a törvényben rendezni, s melyeket a törvény alapján megállapítandó szabályzatokkal?

3. Hány s micsoda facultások állapíttassanak meg? — különösen pedig tárgyalandó leendő a theologiai facultás állása s rendezése a pesti egyetemen?

4. Czélszerű-e az egyetemeken polytechnicum facultásokat állítani fel?

5. Az egyetembe felvételhez szükséges előképzettség igazolására, az eddig gyakorlatban volt érettségi vizsgák tartandók-e meg továbbra is, vagy ezek helyett más s minő intézmény hozassék be?

6. A tanszabadság miként szabályoztassék a törvényben, tekintettel a mostani gyakorlatra, t. i. a kötelezett tantárgyakra s a tanórák mennyiségének meghatározására?

7. A szidjári kérdése.

8. A tanoroklatok minő rendszere megállapítandó s különösen a doctoratusra szükséges vizsgák miként rendeztessenek?

9. A rendkívüli s a magántanárok állása s hatásköre miként praecisiroztassék a törvényben?

10. Miként volnának a jogakademiák reformálandók?

Legujabb táviratok.

Bécs, okt. 16. A magyar kormány az új Presse szerint megkérdezte a magyar keleti vasutat, hajlandó-e a Vulkan szorosban átmenő román összekötő vasutak kiépítését magyar és román területen kezébe venni. Ez ügyben a közelebb tartandó igazgatótanács-ülés határoz.

A magyar kormány előtt tervek fekszenek a „N. fr. Pr.“ szerint, melyeknek alapján némely vasutak kamatbiztosítási felemltetésének s ezért viszont a biztosítási tartam 15—20 évre korlátoztatnék. A kérdés kedvező elintézése várható.

A dalmáciai olasz párt hir szerint elhatározta, hogy a tartománygyűlés közelebbi ülészakának megkezdésével követelni fogja, miszerint Dalmátia a magyar koronához csatoltassék vissza, ebben látván egyedüli övszert a szláv tulsuly ellen.

Berlin, okt. 16. Vilmos császár holnap délután fog ide érkezni. — A „Prov. Corr.“ a püspökök emlékiratáról szólván, kinyilatkoztatja, hogy a püspökök kísérlete az egyházi ügyek terének önkényes kiszélesítése; ezen kísérlet elengedhetlenné teszi, hogy világos és érthető államtvörvények által szabályoztassanak azon terek, melyek nem kiválólág az egyházi ügyekre tartoznak, hanem egyuttal a polgári és állami életet is közeli viszonyban érintik. A papi rend mostani fellépésével szemben, mintha rájuk nézve a törvények nem lennének kötelezők, nagyon szükségesnek látszik a törvények tekintélyét minden eszközzel fenntartani.

A „Spener. Ztg“ azt állítja, hogy az abysziniai császár beavatkozási kérelme Egyptom ellenében, a berlini, londoni, bécsi, pétervári kabinettekhez intéztetett.

Pár szó az „Egy polgár“-hoz.

Ma jutott tudunkra a „Kelet“, ama tegnapelőtti cikke, melyben a városi szervezet második felküldése alkalmából az „Egy polgár“ észrevételeire tett ellenészrevételeinkre felelve, azokat nyelvtörlőgetéseknek nevezi.

Ismerjük kolozsvári polgárságunk jellemét, gyakran érintkezünk különböző osztályával; de komoly tárgyról való szóváltásban soha ily poriasan goromba kifejezést egytől sem hallottunk.

Tiltakozunk tehát ezen a polgári egyszerű erkölcsökből kivetkőzött s úgy látszik, más osztály miveltésig régiójába emelkedett egyennek eme tisztos czim illetékelen használata ellen; vele érintett viszonzása tárgyában tovább vitába nem bocsátkozunk, csak a nagy Szellemelek találkozásait illető megjegyzésére tesszük viszont azt a megjegyzést, hogy mi a kérdéses cikk írójában most is régi hatalomszomjas és gyűlölködő szellemű ellenfelünket ismerjük fel.

Országgyűlés.

A főrendiház okt. 15-iki ülése.

A sopron-pozsony-lundenburg-vágvölgyi — a győr-sopron-ebenfurti át az ország határáig építendő és vojtek-bogsányi vasutakra vonatkozó törvényjavaslatok iránti tárgyalásokról szóló jelentésünket a következőkkel egészítjük ki:

Tisza Lajos közlekedési miniszter örövend, hogy a vasuti törvényjavaslatok érett megfontolás alá vétetnek. Igyekezni fog azon elveket követni, melyek a kamatbiztosítás nélküli vasutakra nézve a bizottság által kifejtettek. Constatálja, hogy erre nézve két áramlat létezik, az egyik az ily vasutak létesítését jó tulságos bizalommal veszi, a másik eleve kancsal szemmel nézi. — Az igazság középpút van. A kormány kötelessége megbírálni az irányt, hogy a hálózatba beilljék, másik feledata az építési tőke helyes megállapítása. A Keglevics I. által megtámadott vonalnál az építési tőke nem magas.

Nem az a kérdés, hogy forgalom tekintetéből első rendű pályának tekint-e azt valaki, vagy sem, hanem hogy az építés módjára nézve elsőrendű-e, mert az határozza meg az építési tőkét, s az államnak nem áll érdekében mondani, hogy neki első rendű vasut nem kell, ha az biztosíték nélkül akarják építeni; sőt úgy az állam, mint a jövődöbéli részvényesek érdekében áll, hogy az a pálya mindjárt kezdettől fogva lehető legszolidabban legyen kiépítve s felszerelve. Másik kötelessége az államnak nem engedni, hogy oly vállalatnál, mely engedélyezéstől függ a pénzpiacz szükségleténül felesleges értékpapirokkal árasztassék el, mert ez által az ily természetű papirok értéke csökken s jövőbe hasonló vállalatok létrejvetelét megnehezíthetik. E baj azonban a vállalatnál nem merülhet fel. Igéri, hogy a sürgött vasut törvényt minél előbb be fogja terjesztetni. — Azonban a kormányt teljes teretlenséggel vádolni eddig sem lehetett, bár vannak vasutak, melyeket helyesebben lehetett volna építeni. Védelmezi ezután a vágvölgyi vasutat Keglevich István ellen.

Ezután kifejti a képviselőházban mult alkalommal előadott nézeteit, melyek az állami kamatbiztosítás nélküli épülő vasutak engedélyezésénél eljárására nézve irányadók. Ajánlja a javaslatokat elfogadás végett.

B. Vay Béla az optimista áramlat követőjének vallja magát s tökéletes megnyugvást talál az előterjesztett vasuti törv. javaslatokban s pártolja azokat.

Gr. Ráday Gedeon. Örömmel üdvözlöi a javaslatokat s úgy nemzetgazdasági, mint hadászati szempontból helyeseknek találja az építendő vonalakat.

Gr. Keglevich István a közlekedési miniszter által félremagyarázott szavait igazítja helyre. Ő nem mondta, hogy a vágvölgyi vasut szédelgőre van alapítva. Fentartja, hogy az előadónak nincs ideje az adatokat tanulmányozni, fentartja a mit a vasutak adójáról mondott.

Gr. Zichy Nándor a miniszterrel való egyetértését kiuntetni akarván, pár észrevételt tesz ennek előadására.

Ezután a két törv. javaslat általánosságban elfogadtatik.

Az engedélyokmány 3-ik szakaszához Erdődy Sándor ajánl egy módosítványt, mely szerint a ki-sajátítás 2 vágányra volna eszközendő, amiatt azonban mind a 2 vágányt egyszerre nem kellene kiépíteni.

Tisza Lajos miniszter néhány felvilágosító szava után gr. Keglevich István újból kiemeli, hogy a nyitra-vágvölgyi vonalnak elvégre már még is meg kellett volna nyitnatnia.

A főrendek az után a sopron-poszony-lundenburg-vágvölgyi vasut t. javaslatát és engedély okmányát részleteiben elfogadják.

Ezután elfogadtatik vita nélkül a győr-ebenfurti és a német bogsányi t. javaslat és engedély okmány.

Gr. Keglevich István határozati javaslatának tárgyalási módja fölött hosszas vita fejlődött. Miután a sürgősségi indítvány elvetetett a javaslat ki fog nyomtatni és alkalmiilag napirendre tüzetni.

Ezután az ülés néhány perczre felfüggesztetik.

Szünet után elnök jelenti, hogy a horvát ügyben kiküldendő országos kiküldöttségbe beadott 54 szavazat közül gr. Majláth Antal, és Haynald Lajos kalocsai érsek 51, gr. Széchenyi Antal és i. d. Szőgyény Marich László 52 szavazattal megválasztattak.

A mai ülés jegyzőkönyve hitelesítették s ezzel az ülés d. u. 2 1/2 órákor eloszlott.

Bismarck hg. és a keleti kérdés.

„Bismarck egész Európát megdöbbenetelte — írja a londoni „Spectator“ — a midőn Keudell urat, ki eddig mint a kancellár jobbkeze szerepelt, legközelebb konstantinápolyi német követül nevezte ki. — Mit jelenten ez? e kérdés merül fel minden oldalról. Vajon Konstantinápolyba szállt át a jövő politikai tevékenység központja? Vajon a legközelebbi véres összecsapás a keleti kérdésből indul-e ki? Miután leverte és kiűzte Ausztriát; letiporta és megbénította Franciaországot; Törökországot akarja-e lerántani Bismarck hg. vagy legalább is utat egyenget az orosz legiók előtt a Bosporuszhoz és Dardanellához a legelső kedvező alkalommal? Ily eszmék cikáztak át sokaknak agyában Keudell ur kinevezésének hírére.

S valóban a berlini kabinet jobb szemmel nézné, ha Oroszország hatalma terjedne ki a Dunán és Balkánon túl, mint Ausztriáé. És Bismarck hg. személyes előszeretettel viseltetik Oroszország és minden iránt, ami orosz, úgy hogy az északi kolossusnak nincsen jobb barátja Európában, mint a német kancellár, ki feltette magában, hogy az új német birodalomnak vezérszerepet kell játszania a keleti kérdés megoldásában, melynek felcselezése első sorban fenyegeti ez idő szerint Európát. Az új német követ küldetése lenne tehát, keresztül vinni Bismarck kombinációt.

A legközelebbi montenegrói zavargásban szintén Oroszország keze látható, e mellett Bosnia és Hercegovina szakadatlan forrongásban tartatik, míg Szerbiáról úgy beszélnek, mint a mely teljesen szervezve és felfegyverkezve áll a jövő összeűtközésekre. A Berlinből közelebb visszatért Andrássy gr. szintén oda nyilatkozott, hogy noha a jelen békésnek látszik, nem állhat jót a béke hosszas tartamért. A szívós magyar vészt érez a levegőben és minden tartózkodás nélkül kimondja ezt három évi gyakorlati időt eszközölt ki a katonaságra néző a delegációban.

Ha e hírek alaposak, úgy Bismarck egészen új világításban kezd feltűnni előttünk. Eddig ugyan is erdetiség és minden kül nyomástól ment mozgás jellemezte politikáját. Midőn Dániával, Ausztriával, vagy Franciaországgal tűzött össze, mindig rajta volt, hogy saját útján járasson minden beavatkozás nélkül.

Most azonban azt kell látnunk, hogy miután Oroszország beleegyezett, hogy Kiel német fegyverlára változtassék, hogy Ausztria a német szövetségből kiűzessék és a német egység befejeztessék: — oly államférfi, ki eddig különösen önfejűsége és állhatatossága által tűnt ki, rögtön egy idegen udvar hajlandó szolgájává lesz a miután saját céljait keresztül vitte, kész magát és hazáját lealacsonyítva állítólagos altagojoja, Gortschakoff számára dolgozni.

Ilyesmit nehéz Bismarckról föltételeznünk, mindamellett lehetséges, hogy ő előnyösnek tartja Németországra nézve, ha a keleti kérdés orosz részről mielőbb megoldatik. Ez esetben az osztrák császár esett áldozatul a közelebbi berlini találkozásnak, az osztrák-magyar birodalom fölött el van velve végképen a koczka, de nemcsak Ausztria-Magyarország fölött. A szerbek, bosnyákok, bolgárok, románok csak azért nem látszanak most annyira félni Oroszországtól mint a portától. mert amaz mesze, ez pedig közel van, de ha választaniok kellene, nem igen lennének hajlandók a súlyos orosz járommal cserélni fel jelen helyzetüket.

A keleti kérdésnek orosz mód szerinti feloldása riadó lenne Európa összes hadaira nézve s különösen Franciaország ujjongna örömben;

TÁRCA.

Magyar tudományos akadémia.

A második osztálynak október 14-én tartott ülését Horváth Mihály rövid üdvözlő beszéddel megnyitván, Szilágyi Eörsz L. tag tartott értekezést a múlt században tervezett erdélyi protektans egyetemről.

Bevezető szavaiban örömmel említi meg, hogy a kolozsvári egyetem végre létesült s ennek felállítására ad neki alkalmat megemlékezni azon kísérletekről, melyek hasonló célra már a múlt században történtek.

A kezdemény, úgy látszik, magától a bécsi kormánytól eredt, azon célból, hogy a magyar ifjakkal külföldi egyetemekre utazása ez által fölszögecsenek tünvén fel, a kiutazási engedélyt meg lehessen tagadni.

Mária Terézia 1761. szeptemberben az erdélyi udv. kancelláriának ezeket írja:

„En feletti üdvösként tartom Erdélyben, valamint az ágostai hitvallásnak theologijára, úgy más tudományoknak is tanítása végett egyetemek felállításáról komolyan gondoskodni. Ezáltal elejét lehetne venni azon új és fonák hitágazatoknak s a katolikus vallás, sőt a kormány elleni gyűlölséget is tápláló igen gonosz elveknél, miket a tanuló ifjak beszínak, s midőn a hazába visszatérnek, magukkal oda beviszik. S mivel a tanárok fizetésüket az udvartól fogják kapni, s így attól függének: az új, veszélyes hitágazatok elterjedésének gátot lehetne vetni.“

mert a német sereg hatalmas ugyan, de nem mindegy, és ha Németország ereje orosz czélok létesítésére fordíthatnák a keleten, Bismarcknak nem lenne más szövetségese mint Gortschakoff.

Nemcsak Anglia állana ily esetben az áldozatok oldalára, de ott látnók Törökországot, Ausztriát, Francia- és Olaszországot, valamint Skandináviát. Óriási lángok lobognának fel Hammerfesttől egész az indiai határokig, s csak a legvakmerőbb jósvendölhetné meg, mivé lenne a német egység a nagy zűrzavarban. — E mellett Bismarck hg. feláldozná egy csapással prestigiumát, melylyel a kivívott siker nevét, mint kiválóan gyakorlati államférfiúét körüli vette.

Mi őszintén elítéljük Németország tulköveleseit Franciaországgal szemben, de ugyanakkor jótékonyan mondtuk a német egység létrejöttét egész Európára nézve. — Az oly keleti politika azonban, minőről a hírek ujabbán szólnak, igazolná mindazt, a mit Németország legelkeseredettebb ellenségei felsoroltak, s bezbizonyítaná, hogy a német egység a béke biztosítóka helyett inkább a támadás és egyenlenség fészke. — Csak azon föltevés mellett lehetne elhinnünk Bismarck hgről, hogy az orosz irányt tette magáévá a keleti kérdésben, miszerint az osztrák és francia diadalai megzavarták itéletét s őt magát ambíciók játéklabdájává tették. Ezt pedig nehéz Bismarckról feltenni s mi készek vagyunk hitelt nem adni az egész históriának, minthogy a jelzett politika nem felel meg sem Németország, sem Európa érdekeinek.

Külföldi hírek.

Konstantinápolyi hírek szerint a fényes portánál egy tervvel foglalkoznak, melynek czélja a Szerbia és Románia iránti viszonyokat az eddigi alapon s a szultán szuverenitásának épségben tartása mellett akként rendezni, hogy a nevezett két ország teljes függetlenségi törekvéseinek határ vetessék s a szerb és román csapatok a török hadsereg keretében oly forma állást foglaljanak el, minőt a bajor katonaság számára készítenek elő a német hadseregben.

A német nagy követ Bécsben, hir szerint, utasítást nyert, hogy gr. Andrássynak a delegációba tett nyilatkozatait jelentésnek köszönetet a császári kormány részéről, mely azokban nagy megelégedéssel látja bizonyítékát annak, hogy a két állam közt helyreállított barátságos viszony a vezér államférfiak érületében erős támaszszal bír, s hogy a mindkét részről érdekek fentartása mellett tartós barátsággá fejlődhetik.

Mint Bismarck herczeg félhivatalos lapjának, a „Nordd. Allg. Ztg.“-nak Bécsből írják a török-montenegrói határvillongások oka tisztán azon hiányos módban keresendő, melylyel az 1858-ban és 1859-ben kiküldött határszabályzó bizottmány feladatát teljesítette. A legujabb vizsály is a bosnyák határon fekvő egyik földdarab tulajdonjoga körül forgott. A montenegrói agensnek Skutariból történt kiutasítása ellen Nikita herczeg több európai kabinethez tiltakozást intézett, mely kimondja, hogy a békés viszonyok ezen ecclatás megszakításáért a felelősség a portát illeti. — A kiutasítás Albánia kormányzójának parancsára történt, — noha az összeűtközés nem az albán, hanem a bosnyák-határon ment végbe.

Az „Agence Havas“ 15-ről jelenti: Langresben Joinville hg. az elesett mozgó nemzetőrök emlékszoberának leleplezése alkalmával beszédet tar-

A király az erdélyi udvari kancelláriának megparancsolá, ez ügyben véleményes tudósítást terjesztetni fel.

Az erdélyi törvényekben a tanuló ifjaknak külső akadémikára járása felől már korábban is találunk intézkedéseket.

Az Approbata III-ik része 14-ik czime azoknak, kik idegen országba deáki tudományok, nyelveknek tanulásaért ki akarnának menni, ezt megengedte, és részökre az utlevél kiadását is rendelte.

A Compilata III. R. 9-ik cz. erejénél fogva „a tanulásra, peregrinálásra mehetés“ egyáltalában megengedtetett, azt a fejedelmek sem tilthatták meg, kik, ha az utlevél kiadását meglagadnák, vagy csak halasztanak: az illetők a nélkül is szabadon elmelessenek; sőt a czikk végén kimondatott, hogy ki e végzés ellen cselekednek és annak eltörlését kívánna, „a jövő világon Istentől átkozott legyen, e világon pedig becsülete vesztett.“

Mária Terézia királynő alatt az 1752-ki 1-ső új törvényezik ezen, „az uralkodó tekintélyére s örökös jogára nézve sérelmes és botránys“ országos végzést eltörlte, s a gubernium kötelességévé tette a kimenni akarók állapotának s helyzetének végére járni, valamint előjáróik bizonyításából is képességek s a dolgból a közönségre háruló haszon felől meggyőződést szerezni, s az ilyen tanuló kormányzékli utlevelet kapván, azt az udvarnál matassák elő, s ott írásban kötelezzék magukat, hogy csupán barátságos tartományokba fognak kimenni, s kik e reversalis ellen cselekednének, a törvényben a hütlenségre kiszabott büntetéssel akoljanak.

tott, melyben a francia hadsereg dicsőségét s föleg annak önfelelődségét s hősiességét emelé ki. — mondá a hg. — egy közkatona szobrát szeretné látni az ujra felállított Vendome oszlopon. — A sajnáamegyei főnök egy 53 milliónyi kölcsönt indítványozott.

Az 1873. évi bécsi ipartárlaton kiállítandó magyarországi népművei gyűjteménybe felveendő házi iparczikkek Jegyzéke.

I. Mindenféle cserép- és népművek különösen égetett, színezett s mázas edények.

II. Népművészetek (v. i. himzett harisnyák, övek, párták, kontyok, ingek, kötők stb.)

III. Csipkék, kötések s egyéb népies női kézi munkák.

IV. Kivarott tarisnyák, tüszők, süvegek, kalapok stb.

V. Eredetiecs bormunkák bundák, irhanadrágok, dolmányok, nyergek, stb.

VI. Népművészetek jelesen szőnyegek, pokróczok, kátrinczák, fejtakarók s az ily szövetekből készült cizfra szűrők és gubák stb. különösen tekintettel az azokon található eredeti mustrákra s díszítvényekre.

VII. Fonatok jelesen gyékények és kosarak eredeti helyhez kötött mustrák s alakok szerint.

VIII. Faművek jelesen eredeti faedények, kupák, fatálak, dézsák stb. mindig különös tekintettel eredeti alakjukra vagy az azokon látható díszítvényekre.

IX. Mindennemű eredeti népies faragványok akár fából, akár gyökerekből, fémdíszítésekkel vagy a nélkül készültek, jelesen cizfra fapipák, botok, csákányok, ostoronyelek, kések, balták stb.

X. Népművészetek pipereczkék jelesen arany, ezüst vagy sárgarézből készült ékszer.

XI. Mindenféle népies zeneszerek, sipok, furulyák, dudák, csákányok, stb.

XII. Hazai népművészetek; a vidéki föld, pásztor, bányász stb. nép férfi és nő tagjainak egyenként v. csoportokban eszközölt, a viseletet híven előtűntető, elégséges nagyságu színezett fényképek.

XIII. Népművészetek építészeti tárgyak, jelesen az ország külön vidékein különleges éghajlati s egyéb viszonyokhoz alkalmazott lakházak, ólak, tengeri és dohány pajták stb. ha lehetséges az eredetihez hasonló anyagból készült mintái, s a mennyiben ilyenek meg nem szerezhetők, alaprajzai és látképei, esetleg fényképekben.

XIV. Az előbbi pontokban fel nem említett egyéb népművészetek különösen a meny nyiben saját szerű népies műzilest árulnak el vagy mint p. o. a halászatnál használt eszközök a nép eredeti keresetmódjaira fényt vetnek.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, oct. 18.

— **Ő felsége a király** Gödöllőről, hová szalonka vadászatra rándult gr. Andrássy és gr. Lónyay kíséretében, folyó hó 16-án tért vissza a fővárosba. Királyné ő felsége 17-én d. u. 4. órakor várattott Pestre, a vasúti indoháznál ő felsége a Király a miniszterium tagjai stb. kíséretében fogadja felséges nejét.

Mária Terézia királynő parancsa következtében, az erdélyi udvari kancellária az egyetem ügyében 1761-ben november 3-án körülményes tudósítást tett.

Az udvari kancellár gróf Bethlen Gábor, ki mint Dobokamegye főispánja 1751-ben katholizált, s annak jutalmául Bécsben erdélyi udvari kancelláriai tanácsos lett, négy év mulva pedig erdélyi udvari kancellárrá kinevezetett és tíz évig igen buzgó, tevékeny eszköze volt az udvarnak, fölterjesztésében megjegyzi, hogy bár az 1752-iki artikulusz szerint, az abban említett feltételek teljesítése után, az illetőknek az utlevelet ki nem szolgáltatni alig volt lehetséges, nehogy jogaik megszorításáért a fejedelmek alkalmatlankodjanak, mégis keresetek mindig valami okot, mi által az ifjakat szándékukban hátráltassák, s ily módon őket további tanulásuknak a cs. kir. tartományokban leendő folytatására rabíriák.

E cél elérése végett 1753-ban kelt rendeletben kimondatott, hogy mindazon világi vagy egyházi egyének, kik az udvar híre s engedelmével a birodalomból kiutaznának, bármi javadalom vagy hivatal elnyerésére is számot nem tarthatnak. Hasonlag 1755-ben királyi leirásban ő felségének azon különös kedvezménye köztudomásra juttatott, hogy a hazai nemes ifjak valláskülönbség nélkül a bécsi Theresianum katonai akadémiába felvétetnek, hol minden más tudományok mellett a philosophiát s jogot is tanulhatják, valamint alkalmatosságuk lesz, a nemesi gyakorlatok — exercitia militaria — ismeretét, s a jártasságot azokban maguknak megszerezni. Mindezeknek azonban csekély eredménye lett, miután csupán hét protestans orvosi növendék

— **A Gödöllőn** tartott udvari vadászatról írja a Pesti Napló, hogy király ő felsége már a vadászatról előt kora reggel a kertben is vadászott — most első ízben, s három szalonkát lőtt. A vadászaton melyen a királyon kívül Andrássy és Lónyay grófok, Bellegarde gr., Kuhn b. és Uexküll vetek részt, legszerencsésebb ő felsége és Lónyay gr. volt, mert mindenik 8—8 szalonkát lőtt. A vadászatról este ötödélkor gyalog tértek vissza a kastélyba, mert a nagy sár miatt kocszni bajos volt. Az udv. ebéd hatodfélkor ment végbe.

— **Egyetemi tanáraink** ma a r. kath. lyceum dísztermében egybegyűltek, felolvastattak a szabályzatok, melyek szerint a holnapi rektor- és dekanválasztások alkalmával el kellend járni; e szabályzatok nagybárra a pesti egyetemi szabályzatok szerint vannak készítve. — Az ismerkedési estély (35 terítékű vacsora) ma este lesz az Európa szálloda szűk termében. — Holnap d. e. 10 órakor lesz az ünnepélyes felesketés, erre a tanárok a külön tudományszakok szerint félre fognak vonulni s megválasztják a rektort s a dekanokat. Délben ünnepélyes diszebed 42 terítékre, szintén az Europa szálloda termében.

— **A városi husztagu bizottság**, mely az új egyetem megnyitása alkalmából rendezendő diszebed és ünnepélyes sorozatának megálapítására lett kiküldve ma d. u. 5 órakor e tárgynak fog ülést tartani, minek eredményéről jövő számunkban.

— **Pesti egyetemnek** a múlt tanévben 135 tanára s a téli félévben össz. 2502, a nyáriban pedig 2673 hallgatója volt.

— **Egy főúr** abban fáradozik, hogy Patti Adel e télen föllépjen a pesti nemzeti színpadon, s reméli, hogy tízezer forinttal három előadásra megnyerheti.

— **Debreczen** városa asphalittal szándékozik kiburkolni egy pár főbb utcáját.

— **A Helfy-féle kávéház** valószínűleg egyetemünk megnyitása után fog a közönség rendelkezésére bocsátatni, mert az egyetemi fiatalság tömeges látogatását szándékozik a bérli ur magának biztosítani.

— **Nyitramegyében** Mocsonok községben e hó 5-én halállal végződött kholera-eset fordult elő, de azóta nem volt több.

— **Vége a szüretnek.** Kolozsvár környékén bevégeződött a szüret s általánosán véve a legszebb eredménnyel. — Jövőre lesz tehát jó borunk elég.

— **Nagyváradon** egy szenvedélyes kártyás 13 év óta naplót vezet nyereségei veszteségeiről s az eredmény az, hogy tizenhárom év alatt tiszta nyeresége tizenöt krajczárta ment.

— **Az okt. 13-iki királyi ebédnek**, mely a budai várpalotában tartott, nagy jelentőség tulajdonítatik. Király ő felsége huszár ezredesi ruhában jelent meg s gróf Andrássy és herczeg Auersperg közt foglalt helyet. A lengyelek nemzeti öltönyüket viselék. A cercle alkalmával király ő felsége különösen hosszas ideig és leereszkedőleg társalgott. Sennyyvel, ki előtt szerencsekívánatát fejezte ki, aztán beszélt a felség Szécsen Antal gróffal és Zsedényi Edével. A németek közül csak azok részesültek megszólításban, kik a lét-állomány mellett szavaztak. Báró Kotz-Dobrz Ferdinand előtt a király megelégedését fejezte ki, mert ő volt az egyedüli cseh delegatus, a kia kormányfal szavazott. Hosszasabban beszélt a felség Kuhn hadügyminiszterrel, kinek tábornagszernagygyá kinevezetése közel kilátásban áll. Röviden szólt a király Reichbauerrel, Giskrával és Herbsttel. Greuternek, ki mint pápai kamarás, házi praelátusi ruhában jelent meg,

maradt tanulmányának folytatása végett Bécsben, a protestans nemesség részéről pedig a mondott intézetbe belépés végett magát senki sem jelentette.

Az 1756-dik esztendőben, a hét éves porosz háboru kitorése után, mind a külföldre utazókat fenyegető veszélyek tekintetéből, mind pedig más állami okokból utlevél az azért folyamodóknak nem adatott, s három esztendeig, u. m. 1759-ig külső egyetemet látogatni egy erdélyi ifju sem ment ki. Az utóbb említett esztendőben végre, midőn három gr. Teleki ő felségének különös kegyelméből a külföldre kibocsátatott, majd több protestans erdélyi ifjak is hasonló engedelmért folyamodtak, s az udvari kancelláriának ez ügyben tett felterjesztése folytán ő felsége a törvényben parancsolt óvó-rendszeralkotás megtartásával s reversalis mellett a külső országba tanulás végett menni akaróknak az utlevelek kiadását megengedte.

Kifejtetett továbbá a fölterjesztésben, hogy magyar ifjakat külföldi utazásra bocsátani mennyire káros és veszedelmes; hogy hasznos ismereteiket nem gyarapítják, de eretnekséget, veszélyes elveket és méltatlan panaszokat hoznak haza, s a protestánsok elnyomásáról valótlán sérelmeket terjesztenek. Ohajják tehát, hogy kiutazási engedély, míg a porosz háboru tart, addig egyáltalán ne adassék, azután pedig az ügy rendes szabályok és kellő korlátozásokkal rendezessék.

Hasonló szellemben kelt a királyi végzés is, 1762. május 11-én. Az utazási engedélyeket, míg a porosz háboru tart, általában megtagadta s előre kijelenti, hogy a háboru végeztével is csak oly országokba fog utazási engedély adni, melyek

azt mondá a Felső, hogy Tirol mindenkor híve a császárnak és a birodalomnak.

— **Szőlőbirtokosaink** közül többen panaszkodnak a mezei rendérség hanyagságáról, mely miatt néhol a termésnek csaknem negyedét lopták el, sőt egy szőlőben, mely ezelőtt rendesen 200 veder bort szolgáltatott, csak 30 veder volt a szüret eredménye. Jövőre erősebb rendszabályok semmi esetre sem ártnának.

— **Közbiztonságunk** minő lábon áll, bizonyítja az, hogy a kétvízközi külvárosban rendszeren minden éjjel kisebb-nagyobb megtámadások, verekedések fordulnak elő. A többek közt alig néhány nap előtt, egy zsidótestemlétenre verve találtak reggel a hosszúutcában. (Beküldetett.)

— **Régi adoma.** Egy poroszországi lelkes parochiája régi iratai közt kutatva, kideríté, hogy a múlt században a berlini udvar a plébániát lótipban részesíté. Ennek eredetét a következő történetben találta meg. A múlt század derekán egy redkivüli hosszú lelkész volt a faluban. Nagy Frigyes hírével vevén ennek, kihajtott a faluba és a mezőn meglátván a lelkészt oda intette hintójához. Kérdé tőle: miért nem jár lóháton kend? — Nincs felség annyim, hogy lovat tartsak. — Miért nem tart hát szamarat. — De felség, hová legyek lábaimmal? — Ej, mit, tartson nagy szamarat (Nagy számarának nevezték azon időben az öszvért, melyeket azonban akkor csak a királyi udvarnál volt szabad tartani.) A lelkész erre röviden azt válaszolá: A nagy szamarak, mint felséged legjobban tudja, csak az udvarnál vannak. — Ez élcezes megjegyzés arra indította a királyt, hogy öszvért küldött neki, azon felül ellátta a szükséges tartási táppal.

— **Henrik főhercegről,** ki a miatt esett ki az udvar kegyéből, hogy színésznőt vett feleségül, az a hír, hogy Budára jő s itt fogja ő felsége fogadni a kiengesztelési audientián. Mai hír szerint ellenben Bécsben marad, ő felsége oda érkezését bevárta.

— **Színházi rövid hírek.** Pauliné aszszony a pesti színházi közönség kedvence hosszú, makacs rekedtség után ez napokban lépett ott fel először a „fekete domino”-ban. A kik hallgatták azt mondják róla, hogy korábban lépett fel mint kellett volna: a rekedtség nyomai még meg vannak nála. — Az „Apostol”-t, mely a pesti nemzeti színház idei pályázatán díszesítésben részesült, benyújták a drámaírók választmány elé szerzőik: Berczik Árpád és Toldy István.

— **Óriási szarvasok.** Pár nap óta Prágában Radautzből a Bukovinából 4—5 mázsás szarvasok érkeznek, miket az ottani erdőben ur vadászok lőttek.

— **Furesa egy kis jelenet** adta elő magát százak jelenlétében a San franciscói „Los Angeles” nevű színházban. Egy balletet adtak; s a legszebb ballerinak egyike éppen egy solót tánczolt, midőn egy rettenetes dörrenés reszketette meg az egész házat, az egész színpad és a nézőtér kékes fehér villamos lángban látszott uszni s egy menyőcsapás a magántánczot lejtő tánczosnőt a legkevesebb fordulat közepette teríté földre. Ott feküdt ő elnyulva minden életjel nélkül. A zavar kimondhatatlan nagy volt. Kezdetben ijesztő halotti csönd, aztán a kétségbeesett százak ajkából hangzó feljajulás s aztán a nyugodtabb percekben ilyes kiáltások hallatszottak: „Csendesség! — Maradjanak itt! — A villámcsapás nem gyujtott!” — kénszag tölté be a színházat. A balletkorus többi tagjai közül néhányan szintén elájultak. Végre megjelent egy orvos a színpadon s a vil-

szintén megengedik ifjaiknak, hogy austriai egyetemekre mehessenek. Egyszersmind elrendelte azonban a végzés, hogy az erdélyi tanviszonyokról adatok terjesztessenek föl.

A tárgyalások folytatva, 1764. auguszt. 24-én új királyi rendelet küldetett b. Bajthay József erdélyi katolikus püspökhöz, mely szerint „ő felsége hajlandó volna a magyarországi és erdélyi katolikus ifjuság számára Erdélyben egyetemet állítani;” fölszólítatnak tehát Bajthay és a gubernium, hogy hallgassák meg az erdélyi helyvét és ágostai hitvallású egyházak curatorait a pénzalapra és eszközökre nézve, melyekkel ez egyetem fölállításához a protestáns egyházak járulni hajlandók volnának.

De a megbízott egyén választása nem volt szerencsés. Bajthay püspök nem sok rokonszenvvel viseltetett a protestánsok iránt s viszont ezek sem bíztak benne. Hiányzott a kölcsönös rokonszenv és bizalom. A protestáns curatorok tehát tisztelettel fogadták ugyan a fölszólítást, de kifejtve a pénzalap megszerzésének nehézségeit s a többi akadályokat, kérték egyházukat az egyetem fölállításának terheitől fölmenteni.

Tovább a kormánnyal szemben elítélte a dolgot s így az egész terv abban maradt.

Szilágyi után Pesthy Frigyes érkezett néhány elvesztett magyar vármegyéről, melyeknek egykori létezését egy pár régi okmány igazolja. Ertekező ur már más alkalommal is elsorolt néhány ily elfeledett régi megyét. Jelenleg a következőket említi föl és igazolja okmányok által:

Horom vármegye. Ez a nevezetesebbek közé tartozik. Ismerik Verhőczy és Pető is. Némelyek

lámától sújtottak elvitettek. A hallgatóság a színházban maradt, megtudandó, hogy van-e még meniség. Egy negyedóra múlva miután mindenféle ébresztő eszközöket használt megjelent az orvos s tudosítá a közönséget, hogy a villámlól sújtott leány szíve még ver. Egy második negyedóra elteltével a színpadról megint értesítették a közönséget, hogy a leány visszanyerte öntudatát. Erre százsoros Cheerek (éljenek) hangzottak fel. Rögtön pénzugyűjtést rendeztek a földzint, a páholyokban és a karzatokon s 10 perc eltelte előtt 1200 dollár gyűlt egybe a tánczosnő számára. Másnap ugyanaz a ballet lőn hirdetve a színpadokon azon hozzáadásal, hogy „hat menyőfogó lett alkalmazva a színház fedélzetére.”

— **Portugálban** a halat sokáig tudják frisen eltartani, kitisztított belsejét cukorporral hintve be; egy öt fontos halra elég egy kávés kanálnyi.

— **Zichy Mihály** festész hazánkia jelenleg Londonban időzik, hova a walesi herceg meghívása folytán ment. A jeles művész kirándult az angol koronaörökös vadászataira Skóthorba s e vadászkalendokát örökíti meg a herceg számára genialis ecete.

— **Költséges esztelenség.** Egy párisi lelkész 1859-ben kiszámította, hogy csupán azon pénzzel, melyet csak a három Carneval napon adnak ki tánczvigalmakra, estélyekre, színházra és egyéb mulatságokra, Páris 150,000 szegényét egy egész évig lehetne élelmezni és ruházni. Hasonló kiszámítások különben nálunk is hasonló eredményeket mutatnának föl. Így meg vagyunk győződve, hogy valamennyi iskoláinkat a legvirágzóbb állapotba lehetne emelni, ha évenként csak azon összegek fordíthatnának javukra, melyeket hölgyeink izléstelen sallangokra és báli öltözetekre költenek. Természetesen éppen úgy meg vagyunk győződve arról is, hogy az ilyen és ilyenféle fölfevések mindaddig eredménytelenül hangzanak el, míg a jelen divathölgyek nemzedéke helyett egy új egészséges női ivadék támad, mely nem a sallangos ruhákban s az ékszerekben, mikkel szellemi hiányait s szívszegénységét szeretné eltakarni keresi büszkeségét, hanem abban, hogy a leghűbb nők, legdelebb háziasszonyok s legjobb anyák legyenek — írja a „Kron. Ztg.” s megvalljuk, sok igazat mond.

— **Ragaszkodás a valláshoz.** Tudvalevőleg az izraelita rítus a békülesi napon tilt minden étkezést. Egy fiatal izraelita, ki egy pesti kereskedelmi házban 8 év óta volt alkalmazásban és főnökének leányát volt elveendő, délben elhagyta a templomot és a Hungáriába ment ebédelni, hol megismerkedett egy ural, kinek kalapját azonban tévedésből később a magáéval fölcserélte. Másnap ezen ur megjelent ismerősénél a comptoirban és annak főnöke előtt kérte kalapját. Minden el volt áruva. A főnök hű emberét és leendő vejét erre azonnal elbocsátotta. — Ily szigorú a zsidó a maga vallására!

— **Ki csillaghullást akar látni,** így írja a „Corr. Rottent” ne csináljon egyebet, csak nézzen ki az ablakon e hó 16-án, 23-án.

— **Magyar keleti vasut.** A kapus-nagy-szebeni hat mérföldnyi hosszúságú vonal f. hó 11-én történt megnyitásával, az 1872-ben bevezendő keleti vasut részvonalaknak utolsója adatott át forgalomnak. Még épülő félben vannak a segessvár-brassó, 17 mérföld, kolozsvár-kocsárdi, 9 mérföld, és gyéres-tordai 1 mérföldnyi hosszúságú vonalak. A fölemlített vonalak elsőjének építése már nagyon előre haladt. Minthogy a földtér

szerint Krassómegeye mostani területén, mások szerint Új Palánka táján, Szabó Károly szerint Belgrád és Orsova táján terül Gecska vármegye. Létezését 13-ik századbéli okmányok igazolják. Zenggy környékén feküdt, Croatiában. Oklics ispánság, Oklics várral, a szluini határfőrezred területén. Orbasz vármegye a Száva és Drina közt. E megye csak a mohácsi vész után szűnt meg. Ozora vármegye Croatia és Hercegovina közt; létezéséről egy okmány tanuskodik, mely főispánjairól szól. Rincsa várispánság Bellovár vidékén.

Szorgos kutatások valószínűleg részletesebb fölvilágosításokat is fognak adni ez elpusztult régi vármegyékről. Pesthy ur fáradozásai mindenesetre már is érdekes adatokat szolgáltatnak róluk.

Utána Haynald Lajos érseknek egy levele olvastatott föl a Corvina-codexekre vonatkozólag. Haynald ur megismerkedvén Klein József bonni tanárral, ki a Corvina-codex iránt már rég óta érdeklél viseltetik, átvette tőle az általa ismert codexek jegyzékét s ezt közli az akademiával. A jegyzéket Rómer átvizsgálta s több érdekes adatot talált bennök, bár megjegyzi, hogy Európa könyvtáraiban egyes könyveket gyakran állítanak Corvina-maradványnak, csak hogy a valódiságot nem mindig képesek igazolni.

Végül az elnök jelenti, hogy az akadémia által tervezett tudományos repertorium ügyében Szinyvay József ur egy javaslatot nyújtott be; e javaslat tehát egy háromtagú bizottságnak kiadatik. „Bp. K.”

itt nagyon csuszamlós, számos akadálylál kell küzdeni; több vízvázlatlón kell áthaladni, továbbá alagutakat kell ásni, mi hosszabb időt igényel. Épen az utóbbi munkálatok vannak előre haladva. A rendkívül nehéz kolozsvár-kocsárdi vonalon a többnyire csuszamlós földterület, a legovatosabb szilárd építést teszi szükségessé; nagy vízvázlatlók és három alagut nehezítik a különben már befejezéshez közeli munkálatokat. Mindkét vonal, úgy a tordai kis szárnyvonal is 1873. május havában készen lesz, minek folytán az egész pálya építése be lesz végezve. A forgalomnak nemrég átadott kiskapus-n.-szebeni vonal a vizsgáló bizottságtól kezdetben gyengének, de később tökéletesen alkalmasnak találtatott. Egy Vizakna közelében épített nagy utvezeték egyidejűleg három teljes teher-vonattal terhelhetett, és a fényesen sikerült próba után kifogástalanul biztosnak nyilvánított.

— **Maros-Vásárhelyt** múlt vasárnap műkedvelők jótékonyozó előadást rendeztek az ott felállítandó árvaház javára. Előadták a „Női könyvek” és „Egy észéthea” vígjátékokat, még pedig kedvező sikerrel.

— **Kéjvonat.** A kis-kapus-n.-szebeni vasutvonal megnyitási ünnepélyeképen f. hó 20-án Nagy-Szebenből Medgyesig vasuti kiejutás rendeztetik. A n.-szebeni pályaudvarból a vonat reggel 8 órákor indul, Medgyesről vissza esti 7 órákor. — A szász atyafiak úgy örvendenek e kis pályavonalt bírásán, mint pl. mi örvendenénk egy rendőrségnek.

— **Mondják, hogy az idei tél** nagyon szelid lesz, mert míg más években ilyen időtájban a hófajdok az estéli órákban északkeletről délnyugatra vonultak, addig idej oot. 14-én Bécsben egész raj hófajdok északkelet felé, tehát egészen ellenkező irányban repültek.

— **A „New-York Herald”** elhunyt szerkesztője Mr. Jaures Gordon Beunt nem kevesebb mint 5 millió dollárt hagyott hátra.

— **Roppant ruhatömegek.** A német tápintézetek közelebről egy értesítést tettek közze, melyből a többek között kitűnik, mily roppant ruhatömegeket küldöttek a hazafias németek hadsergeinek a francia csarátérre. Nevezetesen: 1 mil. 336,040 len inget, 1,089,323 hasköltőt, 268,085 nyakkendő és shawl, 1,028,838 (lábtakarót,) kapcsát 173971 pár papucsot és cipőt, több mint 129 ezer útüremelegítőt, körülbelül 24 ezer pár kesztyűt, 426,532 zsebkendőt, 13,964 rendbeli kórodai öltönyt, 37,213 pár kórodai nadrágot, 21,483 kórodai kaputot, 1810 hálókabátot, 46,666 siphát, 56,285 rőf flanelt, 30,814 rőf új vásznat, 86 dr. bundát és 4682 pár nadrágtartót.

Nemzeti színház.

Csütörtökön, okt. 17-én színre került „Három kalap” vigi. Irta Hennequin Alfréd. E színpadon először. E társadalmi vígjáték a három kalap kicserélése folytán támadt mesterkelt szövénnyel folyton feszültségben képes tartani a közönséget. E vígjáték a fővárosban igen kedvező fogadtatásban részesült, az ottani kritika fölöleg kedvezően nyilatkozott. — Mi is előleges kedvező hangulatba mentünk meghallgatására megvalljuk nem csalatkoztunk, mert a kalap kicserélés és egyéb véletlenek folytán támadt komikus helyzetet alkalmak voltak e jó hangulatot fokozni. A mi az előadást illeti Fodorné asszony (Izabella Duprillon) neje s Albisi Anna k. a. (Luczia Duprillon leánya) rövidke szerepeknek jól feleltek meg; Albisi k. a. kit ez idényben először volt tegnap látni szírcsénk megtartá kedves naiv modorát. Szentgyörgyi (Duprillon) az elkényeztetett s titkon kicsapongani szerető férjét s barátot s annak párbaj-tóli félelmét jól rajzoló; Kovács Gy. ur Tomidart szerepében otthonosságot a szereplőnének fölfogását mutatá. — A mi a maszkírozást illeti e részben Mátrai ur kitűnő, Szilveszter J. a calligraphia tanára szerepében úgy nézett ki, hogy mindjárt első megjelenésekor kacajra ragad a közönséget. Kendi ur konfidens inas szerepébe beletalálta magát. Ma mindenki tudta szerepét. Közönség szép számmal.

Közzgazdaság. A borokról.

A legjobb borok, még a tokajit sem véve ki, betegségeknek alávetvők, melyek nagyon gyakran kétségbe ejtik a termelőket, kereskedőket és fogyasztókat. Mind e betegségek azon légeny vagy fehérnye tartalmu gerjanyagok maradékai által idézettek elő, melyek az erjedés által lőnek felemészteve. Ezen, majdnem a gabna csirizzal hasonló természetű bíró gerjmaradék vagy légenytartalmu elemek, bizonyos körülmények között, élődi növények, vagyis mycodermeknek válhatnak szülő-okává, melyek fejlődven és a végtelenségig szaporodván, ha a körülmények nekik kedvezők, még a legkitűnőbb borokat is elannyira gyorsan megrottítják, hogy minden értéküket elvesztik. Ezen mycodermeknek felfedezését Pasteur ur tudományos tanulmányainak köszönhetjük.

Köztudomán dolog, hogy a csernye rendszeren azon tulajdonsággal bír, hogy a légenyus és fehérnye anyagokkal oldhatlan összeköttetésbe lépven, ezeket lecsapja és megsemmisíti.

Tehát főképe a csernye alkalmas arra, hogy a borokat betegségeik ellen megóvja, minthogy elismert dolog az, hogy ezen bajok mind a fenn körülírt természetű bíró gerjmaradék által okoztatnak.

De tudjuk azt is, hogy nem minden csernye azonos. Tehát olyat kellett találni, mely a borba vegyítve, ennek semminemű különös izt ne adjon, és természetes tulajdonságait úgy a jelenben, mint a jövőben ne másítsa meg semmi tekintetben.

A csernye, mely az anti mycodermicus folyadék alapját képezi, mindezen tulajdonságokkal bír.

Mint szőlőkivonat, vegyítése semminemű idegen elemet nem hoz a borba, csupán egyikét fő alkotó elemeinek szaporítja, melyet a cselebből, hogy elromlása és betegségektől való megóvása véggé biztosítva legyen, csak elégtelen adagban tartalmazott. Nem hogy bármily tekintetben csökkenhető a finom borok legkényesebb, de egyszersmind legkedvesebb tulajdonságait, a csernye hozzáadása még inkább kifejtí, emeli ezeket s biztosítja tartósságukat.

Az anti mycodermicus folyadéknak állandó és csaknem rögtönös hatásának oka e szerint világosan abban fekszik, hogy a légenytartalmu elemekkel, melyek a mycodermek csiráját képezik, oldhatlan vegyi összeköttetésbe lép, mely aztán bő üledék alakjában lecsapódván, magával ragadja az összes csirákat és mycodermeket a seprőbe, melylyel a legelső lehuzás által eltávolíttatnak a nélkül, hogy félni kellene attól, hogy újra keletkeznek.

Az anti-mycodermicus folyadéknak a borban való vegyítése mindenkor indokolva van, midőn tartósságában kételkedünk akár azért, mert a bor nem elég szeszes, akár mert a bornak messze, különösen tengeri utat kell tennie, akár mert forró-égelj alatti országokba kell küldetnie.

Használati módja a lehető legegyszerűbb és leggyakorlatibb. A bor lehuztatik. Ha tiszta, a belévegyítendő folyadékadagot, a bornak bottal való keverése között, azonnal beleöntjük.

Ha a bor nem tiszta, úgy azonnal a folyadék hozzáadása után a tojás fehérével való tisztázási műtéthez kell fogunk. A csapadék, melyet a csernyének és fehérnyének összetétele képez, hatalmasabban ragadja magával mindazon idegen testrészeket, melyek a bor átlátszóságát zavarhatják.

Ezen műtétek bármelyike után, a bor néhány nap múlva nagyobb testességet, élénkebb és csilámlóbb színt, s több szeszességet mutat fel, mely azonban sem finomságát, sem természetes izét nem másítja. Ha pinczében tartjuk a bort, cseleszerű egy hóig állni hagyni, s csupán ezután huzni le s távolítani el a kisebb-nagyobb mennyiségű seprűt.

Ha a bor elszállítandó, a folyadék hozzáadása után azonnal is elküldhető, figyelemztetvén a czimzettet, hogy a bort, palackokba való lehuzása előtt egy hóig nyugodni hagyja.

Az így kezelt bor ritkán képez csapadékot a palackokban, s ha az mégis megtörténik, akkor az ily csapadék száraz, szilárd, s annyira az üveghez tapadó, hogy képződése után is palackokban a nélkül, hogy a bort lehuzni volnánk kénytelenek, — bármikor szállítható. Az ily bor egészséges marad a legregebb venségekig.

Mindez adatok tizenkét évet meghaladó gyakorlat által állapítottak meg. Felőlük oly könnyen és oly rövid idő alatt lehet meggyőződni, miszerint feleslegesnek tartom itt felsorolni a számos bizonyítványokat, melyeket termelők és kereskedők találmányom eredményeiről kiállítottak, kik már jóval azelőtt, hogy Pasteur ur tudományosan megállapította volna hatásmódját, azaz még a mycodermek felfedezése előtt, az anti-mycodermikus folyadékot alkalmazták.

Ha e folyadék használása általánosabban lesz elterjedve és tulajdonságai érdem szerint fognak méltányoltatni, nem leend szőlőtulajdonos, nem kereskedő, ki utnak erősené borát, mielőtt az anti-mycodermicus folyadékból a kellő mennyiséget hozzá adta volna.

Közép nagyságú adagként 228 litret tartalmazó hordóra egy fél litre vehető fel.

Azon esetek, melyekben főleg alkalmazandó ezen folyadék, következők:

Midőn a bor lágy, és a nyúlóságra hajlandó, színe nem élénk és fényes, és nehezen lehuzható. Ez esetben 4 akóhoz 1/2 liter vegyítendő.

Ha a bor már keserű, vagy savanyu kezd lenni, akkor nagyobb adag alkalmazandó.

A magyar borok rendszerint nehezen tartván ki a szállítást, következőképp még akkor is, ha alkotásuk teljesen jónak látszik lenni, mindig ésszerű a szállítás előtt a fenn említett mennyiség hozzáadása.

Fromm Antal,
ügynök.

Távírti tudósítás a bécsi börzéről.

Oktober 17-ről. 5% metaliques 64.90
5% nemzeti kölcsön 70.25. 1860-ki államkölcsön 102.—. Bankrészenyek 939. Hitelrészenyek 332.70. London 108.40. Ezüst 107.35 Cs. kir. arany 521. 1/2 20 frankos arany 870.—.

Földterhentesítési kötvények: Magyar 79. 50. Temesi 78.50. Erdélyi 78.25. Horv. Szlavon —.—.

Felölös szerkesztő Sándor János.

Egészen új berendezés

B O G D Á N I S T V Á N

divat-üzletében Kolozsvártt.

Hódolva a régtől óhajtott kíváncsiságnak, tisztelettel tudatom, hogy folyó évi **octobertől** rőffel való árulást kezdettem meg.

E rendszerrel nagy előnyt igyekeztem nyújtani t. cz. vásárlóimnak, miről a bevásárlásnál meggyőződhetni: bárkinek is módjában áll, ámtás nélkül kimondhatom, hogy csekély költséggel ugyanazon összegért, egy kurtia-sing helyett,

egy bécsi rőf adatik.

A minden időszakra, ugy a jelen őszi időnyre is már megérkeztek a legújabb és nagy választéku

női- és férfi-divatkelmék,

valamint üzletemhez tartozó minden kellékek, nagy mennyiségben és a legjutányosabb árakban szolgáltatnak ki.

Valamint eddig, ugy ezutánra is szives pártolásukban megtartani fölkérvén, részemről a bizalmat ezután is főtőrekvésem leend kiérdemelni.

B O G D Á N I S T V Á N, kereskedő.

(Nagyipiac, Wesselényi-ház, 166 sz.)

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek, a rendeléstől eltérő kelmék visszavétetnek.

Sz. 1035 — 1872.

Árlejési hirdetmény.

A szamosújvári m. k. országos fegy-intézet kórház épületének teljes átalakításához, továbbá az ürtüki csatorna és emésztő gödör újabb felépítéséhez szükségesítő építési munkálatok biztosítása tekintetéből f. é. **augusztus 13-án** megtartott nyilvános árlejési eredménye a fennsőbb jóváhagyást nem nyert meg, a kérdéses munkálatok biztosítása tekintetéből a m. k. igazságügy minisztériumnak f. h. 5-n 27200 sz. a. kelt rendelethez köveztében f. é. **november hó 16-án** d. e. 10 órára egy az intézet hivatalos helyiségéből megartandó újabb nyilvános árlejési iradik ki, melyre mindazon vállalkozni kívánók, kik érvényes szerződés kötésre jogosítvák, vagy ezen árlejéstől más okból ki nem záratlak, azon észrevétellel hivathatnak meg, miszerint a kérdésben forgó építési munkálatok felkálási ára 16.499 forintban állapított meg, s a vállalkozni kívánók közpénzben vagy megfelelő belföldi állam papírokban ezen összeg 5%-ot lesznek kötelesek bantpénzült letenni, mely a vállalkozó által 10%-ra lesz kiegszántendő.

A kiírt határidőig 10% bantpénzt megterhelt irás ajánlatok is elfogadhatnak, melyek csak a nyilvános árlejés beázása után fognak felbontani.

A mitani iratok s a szorosabb építési feltételek az intézet hivatalos helyiségében az árlejés előtt is megtekinthetők.

Szamosújvárt, 1872 október 14-én.

A m. k. országos fegyintézet igazgatósága:

Boér János,

igazgató.

Altesti sérvben szenvedőknek

Sturzenegger G. sérvkenőőse Herisubán Svájcban, legjobban ajánlható. Ez semmitéle ártalmas anyagot nem tartalmaz, s még idült sérvet is, valamint anyai eseteket a **legjobb esetben tökéletesen gyógyít.** 3 ft. 20 o. ért. krajzáros csipokban, használati utasítással és meglepő bizonyítványokkal kapható magánál Sturzenegger G.-nél, valamint a követhető gyógyszerteráknál állal. **Pesten:** Formágyi F. és **Temesvárt:** Pecher J. a védő szűz Máriához címzett gyógyszerteráknál.

(579) 2—10

Ügynöki kérés.

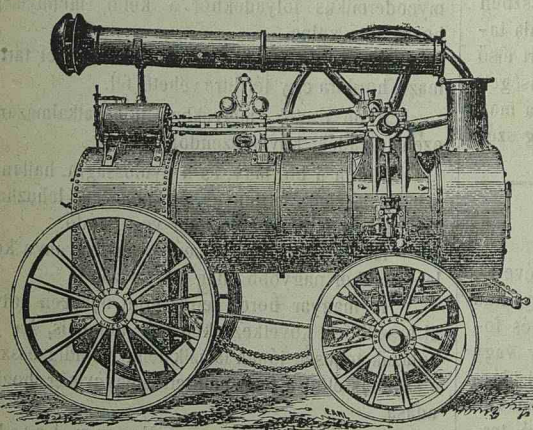
Minden állásu egyéneknek egy könnyen elárútható cikk, mely se lét, se kereskedői ismereteket nem igényel, magas provizio mellett eladásra átadhatik.

Alaukozók sziveskedjenek **K. W. 865** jegy alatt e lap szerkesztőségéhez továbbküldés végett bérmentesen fordulni.

Alauatok német nyelven kértnek. 2—2

(577)

GŐZCSÉPLÉSI FELHIVÁS.

Alólírtak egész tisztelettel tudomásra hozzák a nagyérdemű földbirtokos és haszonbérlo közönségnek, miszerint

hat gőzcséplő gépüket, melyek az országnak különböző helyeiben működnek,

a felvállalt munkák bevégezte után ha még valaki igénybe venni kívánna,

Erdélynek bármelyik részében cséplés végett átengedik,

sziveskedjék csépléti szándékát alólírtakhoz mentől előbb megtenni. **Feltételeink előnyösök és nagyon kedvezők.**

Kolozsvárt, október 7-én 1872.

Berei és Merza.

